

Van : college van burgemeester en wethouders

Datum : 14 mei 2019

Portefeuillehouder(s) : Wethouder De Weger

Portefeuille(s) : Ruimte - Omgevingswet

Contactpersoon : A.H. Chaudron

Tel.nr. : 8339

E-mailadres : chaudron.t@woerden.nl

Onderwerp:

Vervolgproces Regionale Omgevingsagenda Lopikerwaard

Kennisnemen van:

Besluit college om opdracht te verstrekken aan extern bureau voor het vervolgproces om te komen tot een Regionale Omgevingsagenda Lopikerwaard.

Inleiding:

Op 21 maart jl. heeft u in uw vergadering besloten (19R.00167):

1. *In te stemmen met de voorliggende startnotitie Regionale Omgevingsagenda Lopikerwaard als richtinggevend uitgangspunt voor de vervolgstappen;*
2. *In te stemmen met het voortzetten van de samenwerking in verband met de uitdagingen die op onze regio afkomen met de voorgestelde vervolgstappen:*
 - *Werk toe naar een regionale Omgevingsagenda*
 - *Werk richting 1-2 radenconferenties maar ook naar individuele besluitvorming van de eigen gemeenteraden en bestuur waterschap;*
 - *Laat vrijheid aan individuele gemeenteraden om de eigen identiteit aan de gezamenlijke producten toe te voegen*
 - *Verstrek ons college opdracht om de verdere vervolgstappen aan de hand van een nadere voorstel voor te leggen. In dit raadsvoorstel nader in te gaan op:*
 - *Planning van informatie- en besluitvormingsmomenten met betrekking tot de regionale samenwerking in de Lopikerwaard;*
 - *De wijze waarop de 'eigen identiteit aan de producten wordt toegevoegd';*
 - *De duiding van de relatie van de regionale Omgevingsagenda met de omgevingsvisie, lokale omgevingsagenda, de energietransitie en andere thema's die in de regionale Omgevingsagenda terugkomen.*
3. *Geen onomkeerbare stappen te zetten met betrekking tot intensivering van bestuurlijke samenwerking in de Lopikerwaard.*

Ook de gemeenteraden van Lopik, Montfoort, IJsselstein en Oudewater alsmede het dagelijks bestuur van het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden hebben afgelopen maanden ingestemd met de startnotitie en het zetten van de vervolgstappen.

In vervolg op deze besluitvorming heeft de stuurgroep Lopikerwaard offerte opgevraagd bij een extern bureau om het vervolgproces in beeld te brengen en in haar vergadering van 16 april jl. besloten om onze colleges voor te stellen om in te stemmen met de offerte en opdracht te verstrekken om te komen tot een Regionale Omgevingsagenda Lopikerwaard.

Kernboodschap:

Doel van de Regionale Omgevingsagenda Lopikerwaard is te komen tot een product dat kan dienen als:

- Een lobby agenda van de regio richting provincie, rijk, U16 in het kader van de POVI, NOVI en REP/RES
- Bouwsteen voor de eigen lokale omgevingsvisie
- Leidraad voor het verdeelvraagstuk dat onderdeel is van de te verkennen thema's op het gebied van energie, klimaat, bereikbaarheid, wonen, werken, landschap (incl. recreatie) en landbouw.

Financiën:

De kosten van de vervolgopdracht bedragen ca. € 15.000,- excl. BTW per deelnemer. Deze kosten worden gedekt uit het lopende budget voor de Omgevingswet.

Vervolg:

De aanpak voor de werkwijze in het vervolgproces kent 3 vervolgstappen in fasen:

1. **Verkennen** van een 7-tal thema's (Klimaat, economie, wonen, landschap, energie, bereikbaarheid, landbouw):
 - Ontwikkelingen, opgaven en kansen van de thema's als lagen over elkaar heen leggen, waardoor inzicht in kansen, ontwikkelingen en versterking van de thema's ontstaat;
 - Verkennen kansrijke regionale sturende en ordende principes, ruimtelijke en beleidsmatige spelregels;
 - Analyse en inventarisatie kansrijke principes leveren bouwstenen voor Omgevingsagenda
2. **Verbinden** van de opgaven en vormgeven van het regionale verhaal
 - Creatie van 3 ontwikkelperspectieven, 3 scenario's, 3 verhaal- en ontwikkellijnen
 - Perspectieven geven inzicht in kansen voor regionale samenwerking en samenhang en in de keuzes en dilemma's die voor liggen
3. **Vertalen** van de meest kansrijke perspectieven, kansen in een regionale agenda.
 - Een inspirerend toekomstverhaal en ruimtelijke strategie voor de regio;
 - Een lobby agenda van de regio naar andere overheden
 - Bouwsteen voor de eigen lokale omgevingsvisie

Iedere fase kent:

- een tijdpad van ca. 10-12 weken, zodat er na ca. 30-36 weken een eindproduct wordt opgeleverd.
- Een voorbereiding door de begeleidingsgroep;
- Een regionaal werkatelier, waarin gewerkt wordt door vakinhoudelijke deskundigen;
- Een stuurgroep vergadering waarin het product van de fase wordt beoordeeld
- Een eigen product per fase

Producten per fase:

Fase 1:

- Atlas Lopikerwaard 2040 met thematische kaartlagen
- Dashboard met kansrijke ontwikkel- en sturingsprincipes voor de regio

Fase 2:

- Ontwikkelperspectieven Lopikerwaard 2040, versie 2
- Schets Regionale Omgevingsagenda Lopikerwaard 2040
- Notitie afstemming en besluitvorming gemeenten

Fase 3:

- Regionale Omgevingsagenda

De gemeenteraden worden via een tweetal radenconferenties betrokken bij het vervolgproces en de

opbrengsten van fase 1 en 2 en natuurlijk bij de presentatie van de uiteindelijke ROL
Ook is aandacht besteed aan participatie van stakeholders, inwoners en bedrijven na de 2^e
radenconferentie in fase 3.

Vervolgens zal iedere raad zijn eigen besluitvormingstraject inclusief participatie ten aanzien van de
Regionale Omgevingsagenda kunnen inzetten.

Met dit vervolgproces worden geen onomkeerbare stappen gezet in de regionale samenwerking. Over de
strategische samenwerking in de regio zal in een apart traject met u van gedachten worden gewisseld.

Bijlagen:

- Raadsbesluit startnotitie Regionale Omgevingsagenda Lopikerwaard 19R.00167
- Concept-verslag stuurgroep Lopikerwaard 16-4-2019 19.010285
- Voorstel vervolgproces van Ruimtevolk 19.010284

De secretaris,

drs. M.H.J. van Kruisbergen MBA

De burgemeester,

V.J.H. Molkenboer

RAADSBESLUIT

19R.00167

Onderwerp: Startnotitie Regionale Omgevingsagenda Lopikerwaard

De raad van de gemeente Woerden;

gelezen het voorstel d.d. 19 februari 2019 van:

- burgemeester en wethouders

gelet op het bepaalde in de Gemeentewet;

artikel 147, tweede lid

b e s l u i t:

1. In te stemmen met de voorliggende startnotitie Regionale Omgevingsagenda Lopikerwaard als richtinggevend uitgangspunt voor de vervolgstappen
2. In te stemmen met het voortzetten van de samenwerking in verband met de uitdagingen die op onze regio afkomen met de voorgestelde vervolgstappen:
 - Werk toe naar een regionale Omgevingsagenda
 - Werk richting 1-2 radenconferenties maar ook naar individuele besluitvorming van de eigen gemeenteraden en bestuur waterschap;
 - Laat vrijheid aan individuele gemeenteraden om de eigen identiteit aan de gezamenlijke producten toe te voegen
 - Verstrek ons college opdracht om de verdere vervolgstappen aan de hand van een nadere voorstel voor te leggen. In dit raadsvoorstel nader in te gaan op:
 - Planning van informatie- en besluitvormingsmomenten met betrekking tot de regionale samenwerking in de Lopikerwaard;
 - De wijze waarop de 'eigen identiteit aan de producten wordt toegevoegd';
 - De duiding van de relatie van de regionale Omgevingsagenda met de omgevingsvisie, lokale omgevingsagenda, de energietransitie en andere thema's die in de regionale Omgevingsagenda terugkomen.
 - Geen onomkeerbare stappen te zetten met betrekking tot intensivering van bestuurlijke samenwerking in de Lopikerwaard.

Aldus besloten door de raad van de gemeente Woerden in zijn openbare vergadering, gehouden op 21 maart 2019

De griffier,

De voorzitter,

drs. M.J.W. Tobeas

V.J.H. Molkenboer

Verslag stuurgroep Regionale Omgevingsagenda Lopikerwaard

Datum: dinsdag 16 april, 1730-1930u. Locatie: Stadskantoor Oudewater, Waardsedijk 219, 3421 NE Oudewater.

Aanwezig: wethouders Gerrit Spelt (Lopik, vz), Ivo ten Hagen (Montfoort), Peter Bekker (IJsselstein), Walther Kok (Oudewater), Bob Duindam (Oudewater, v.a. 1830u), Tymon de Weger (Woerden), Bert de Groot (heemraad HDSR), Wubbo Tempel (gemeentesecretaris Oudewater, verslag), Yvonne Halman (gemeentesecretaris Lopik, tot 19u), Marc van der Veer (gemeentesecretaris Montfoort), Willemijn Hack (provincie Utrecht), Jacco Baelde (gemeente Lopik), Helene Pulles (gemeente Montfoort), Rudi Vermeulen (gemeente IJsselstein), Ton Chaudron (gemeenten Woerden en Oudewater), Albert Elshof (HDSR), Sjors de Vries (Bureau RUIMTEVOLK, tot 1815u), Gerwin de Vries (Bureau Flux, idem).

Afwezig met kennisgeving: Mariëtte Pennarts (gedeputeerde provincie Utrecht), Eline Aardse (provincie Utrecht).

1. Opening en mededelingen

2. Verslag stuurgroep 7 februari 2019

Zonder wijzigingen vastgesteld.

Naar aanleiding van, een vraag van Bert de Groot: buurgemeente Vijfheerenlanden zal betrokken worden in de participatie. Deze is nu voorzien bij de tweede radenconferentie.

3. Stand van zaken startnotities in raden en Algemeen bestuur HDSR

Oudewater: aangenomen.

Woerden: aangenomen met amendement (bijgevoegd)

HDSR: aangenomen

Lopik: aangenomen.

Montfoort: hamerstuk op 23 mei 2019.

IJsselstein: ook aangenomen.

Algemeen is er een positieve grondhouding. Tymon de Weger zegt dat het amendement van Woerden vooral focust op de eigen rol van de gemeenteraad, waar komt die in beeld met haar eigen besluitvorming. In de rol en plek van gemeenteraden zal in het proces worden voorzien.

4. Vervolg: offerte RUIMTEVOLK.

Presentatie door RUIMTEVOLK met toelichting op offerte

Besproken wordt de offerte en voorstel Regionale Omgevingsagenda.

Hierna verlaat RUIMTEVOLK de vergadering.

Discussie:

- Naar aanleiding van vraagstelling door Tymon de Weger: Samenhang met proces U16 op weg naar REP. Gaan we geen dubbel werk doen? Stuurgroep meent dat ons eigen proces tijdiger is, en ons helpt een gezamenlijke visie in de U16 in te brengen. Dat wordt ook het doel van de te creëren regionale omgevingsagenda: een gedragen en gezamenlijke ruimtelijke agenda, waarin de gezamenlijke ambities en inzet worden beschreven, te gebruiken als lobby-agenda richting de U10, een product dat concrete handvatten geeft voor lokale omgevingsvisies en het verdeelvraagstuk en dat onderdeel is van de te verkennen thema's en de ruimtelijke agenda zet voor de Lopikerwaard binnen het REP-U16 proces.
- Ivo ten Hagen: Er moet gestreefd worden naar iets anders dan een structuurvisie: de regionale opgaven moeten centraal staan, en de agenda moet een toekomstgerichte stip op de horizon zijn.
- Gerrit Spelt: Ook moet op een nieuw abstractie-niveau worden gewerkt, er moet een systeem-sprong worden bereikt, er moeten nieuwe integrale perspectieven verkend worden.
- Proces: er wordt gewerkt met twee radenconferenties. De eerste conferentie bespreekt 'lagen', maakt inzichtelijk welke ordenende thema's er zijn (voorbeeld:

energie-beschikbaarheid, waterpeil, bodemgesteldheid, leidingenstructuur, vliegverkeer...). De tweede conferentie levert ordeningsprincipes/bouwstenen voor de agenda op de opgaven wonen, werken, bedrijvigheid, mobiliteit, landbouw. Dit alles mondt uit in een eindproduct: de lobby-agenda vanuit de Lopikerwaard op het punt van de inrichting van het ruimtelijk terrein.

- Tijdsplanning. Het hele proces dient in 2019 te worden afgerond. De twee radenconferenties worden spoedig gepland en gecommuniceerd zodat de overige processtappen daarvan afgeleid kunnen worden.
- Participatie. Er wordt voor gekozen eerst inhoud te ontwikkelen en dan te inspireren vanuit inhoud. Het idee is de tweede radenconferentie in twee stappen te doen, eenmaal met raden en eenmaal met stakeholders (Inwoners, bedrijven).
- Speciale aandacht gevraagd voor de landbouwsector – proberen bij de tweede conferentie boeren te betrekken, een groep jonge boeren, via een apart gesprek.
- Moderatie op de radenconferentie wordt in principe ook van RUIMTEVOLK gevraagd. Bob Duindam: De uitkomsten van de radenconferenties dienen helder en concreet te zijn.

Besluit:

- Voor het traject richting de regionale Omgevingsagenda wordt gewerkt met ondersteuning van bureau RUIMTEVOLK. RUIMTEVOLK wordt gevraagd naar aanleiding van bovenstaande een aangepaste offerte te maken. Daarbij moet nadrukkelijker aandacht worden besteed aan het doel van het product: een gezamenlijk ruimtelijke agenda, dat de basis kan leggen onder een lobby-agenda, een product dat inzoomt op hoe de regio ruimtelijk wil omgaan met uiteenlopende en op elkaar inspelende ontwikkelingen dat onderdeel is van de te verkennen thema's en de agenda zet voor de Lopikerwaard binnen het REP-U16 proces. Een product ook waarbij meer vanuit kansen dan bedreigingen wordt geredeneerd. Ook moet in de offerte zo ver als mogelijk een planning worden aangebracht in relatie tot het proces van de REP U16 en POVI. Binnen die planning moet rekening worden gehouden met 2 radenconferenties, waarbij bij de laatste ook rekening wordt gehouden met een extra participatiebijeenkomst met stakeholders (LTO/buurgemeenten), inwoners, bedrijven.

RUIMTEVOLK te selecteren zonder verdere aanbesteding met als argument dat dit een vervolgoopdracht is op het project dat onder auspiciën van stuurgroep en ambtelijke begeleidingsgroep Lopikerwaard heeft geleid tot de startnotitie regionale Omgevingsagenda Lopikerwaard. De door RUIMTEVOLK reeds opgedane kennis van het gebied en het gecreëerde vertrouwen bij betrokken raadsleden, bestuurders en ambtenaren in de Lopikerwaard zijn daarbij belangrijke slaagfactoren. Een eventuele nieuwe aanbesteding zal leiden tot meer switchingskosten en zal een niet wenselijke vertraging opleveren van 3 maanden. Daarnaast zal er rekening gehouden moeten worden met een gelijk level playing field waardoor RUIMTEVOLK in een nieuwe aanbesteding geen inschrijvende partij mag zijn.

- Opdracht te verlenen vanuit gemeente Oudewater als penvoerende gemeente.
- De kosten te verdelen volgens principe: Provincie subsidieert gemeente Oudewater voor €15.000. Bert de Groot: HDSR betaalt €10.000 en 'compenseert' ambtelijke inzet. Restant wordt verdeeld onder de 5 gemeenten waarbij ieder een vijfde deel betaalt.
- Penvoerende gemeente is Oudewater.
- Oudewater verrekent kosten RUIMTEVOLK plus kosten radenconferenties minus subsidie provincie minus bijdrage HDSR met de vijf gemeenten.

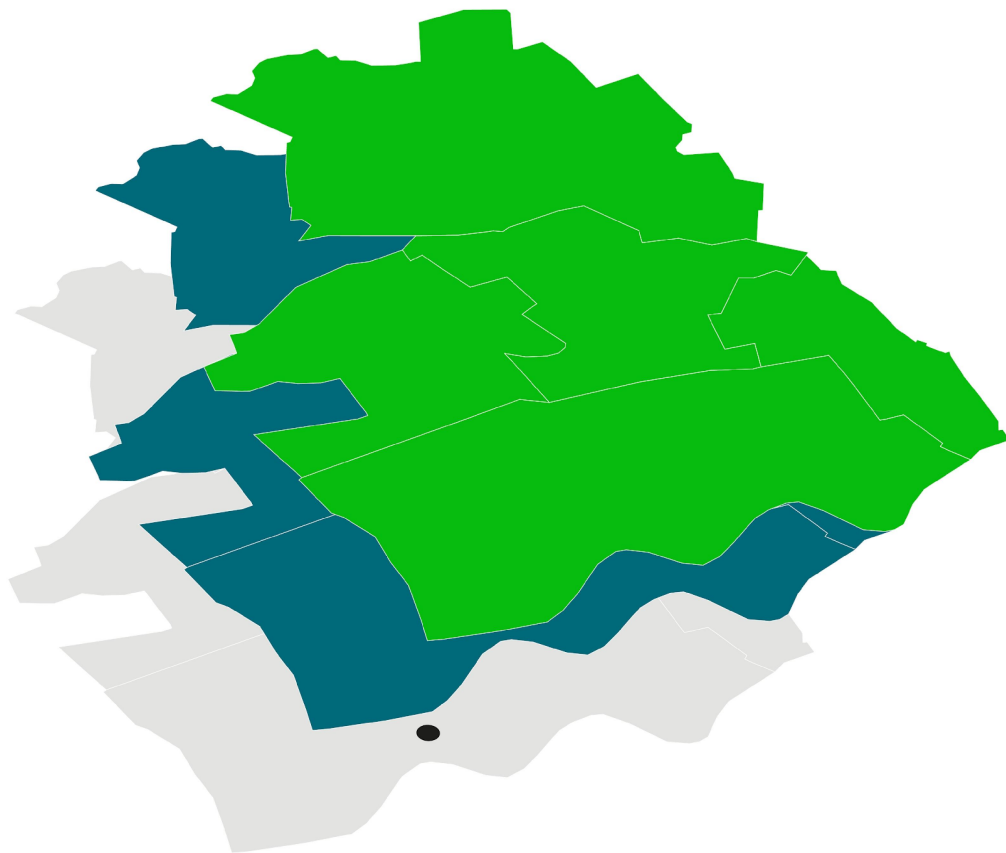
5. Rondvraag en afsluiting

Vanuit de ambtelijke groep wordt een collegevoorstel voorbereid met daarin: besluit om deel kosten RUIMTEVOLK te betalen, bijlage: offerte RUIMTEVOLK, en een RIB met het vervolg van het proces en de gedetailleerde planning.

De ambtelijke groep komt opnieuw bijeen op 6 mei, 1030u in Oudewater. Een stuurgroep wordt gepland in voorbereiding van de eerste radenconferentie.

Voorstel ontwikkeling Regionale Omgevingsagenda Lopikerwaard

26 april 2019

RUIMTEVOLK

in samenwerking met:

flux

1. Aanleiding en vraag

Met de startnotitie Regionale Omgevingsagenda Lopikerwaard hebben de gemeenten IJsselstein, Lopik, Montfoort, Oudewater en Woerden en waterschap Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden samen met provincie Utrecht de ambitie uitgesproken om een Regionale Omgevingsagenda Lopikerwaard op te stellen. Hiermee wilt u komen tot een gezamenlijke en richtinggevende ruimtelijke agenda, een toekomstgerichte stip op de horizon, waarin nieuwe integrale perspectieven worden verkend, gezamenlijke ambities en inzet worden beschreven en welke te gebruiken is als lobby-agenda. Een product waarbij meer vanuit kansen dan bedreigingen wordt geredeneerd, dat concrete handvatten geeft en bouwsteen is voor lokale omgevingsvisies en het verdeelvraagstuk en als vertrekpunt dient voor de diverse regionale strategieën, zoals de regionale energiestrategie en binnen het REP-U16 proces. De komende maanden wilt u de Regionale Omgevingsagenda Lopikerwaard **gezamenlijk en stapsgewijs** vormgeven.

Voor het proces en eindproduct zijn de volgende onderdelen van belang voor u:

1. **Inzicht:** een analyse van:
 - a. het ruimtelijk DNA en positionering van de regio
 - b. regionale opgaven - zoals bereikbaarheid, klimaatverandering, de energietransitie, woningbouw en de toekomst van de landbouw - die op de leefomgeving van de Lopikerwaard afkomen, om grip te krijgen op de impact van deze opgaven op de economie en landschappelijke kwaliteit van de Lopikerwaard
 - c. hoe deze opgaven zich tot elkaar verhouden, welke dilemma's dat met zich meebrengt en waar de regionale opgaven elkaar kunnen versterken;
2. **Toekomstperspectieven:** een integraal en tastbaar toekomstbeeld op basis van de deze analyse, dat u helpt om samen de gewenste richting te geven aan de diverse 'sectorale' regionale strategieën (Regionaal Economisch Programma, Regionale energiestrategie, Regionale adaptatiestrategie) en de provinciale omgevingsvisie waarop uw reactie en inbreng wordt gevraagd. Dit gezamenlijke toekomstperspectief vormt eveneens een bouwsteen voor uw lokale omgevingsvisies en omgevingsbeleid;
3. **Sturings- en ontwikkelprincipes:** gezamenlijke spelregels en ontwikkelprincipes - zowel procesmatig als inhoudelijk - over hoe u samen ruimtelijk, financieel en sociaal-economisch vorm wilt geven aan de maatschappelijke opgaven die op de Lopikerwaard afkomen; deze sturings- en ontwikkelprincipes vormen de basis of het kader voor de actualisatie van lokaal omgevingsbeleid;
4. **Strategie en instrumenten:** een gezamenlijke regionale strategie waarmee u de gewenste ontwikkeling verder gaat vormgeven; deze strategie en instrumenten

worden doorvertaald in lokaal omgevingsbeleid en vormen de basis voor regionale samenwerking, programma's en samenwerking met provincie en Rijk.

U heeft RUIMTEVOLK gevraagd om een proces te ontwerpen en u hierin te begeleiden om zo te komen tot een Regionale Omgevingsagenda Lopikerwaard. U heeft ons verzocht hierbij voorlopig alleen te richten op het ambtelijke en bestuurlijke proces. Dit voorstel hebben wij met veel plezier ontwikkeld en ligt voor u. We beginnen met onze visie op de vraag en gaan vervolgens in op de organisatie, aanpak en tussen- en eindproducten.

2. Onze visie op de vraag

Steden, dorpen en regio's duurzamer, mooier en slimmer maken. Dat is waar we met RUIMTEVOLK voor staan en wat ons drijft. Als bureau voor stedelijke en regionale ontwikkeling halen we de toekomst dichtbij. We ondersteunen overheden en de samenleving bij het ontwikkelen van strategieën voor maatschappelijke en ruimtelijke vraagstukken, maken werk van meekoppelkansen en creëren nieuwe handelingsperspectieven voor partijen. Dat doen we door inhoud en proces te combineren en met een flinke dosis verbeeldingskracht. We werken met een multidisciplinair team van onderzoekers en strategen, vanuit een geloof in een samenleving waarin bewoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en overheden een gezamenlijk belang hebben en verantwoordelijkheid willen dragen voor de leefomgeving.

De regio Lopikerwaard krijgt de komende decennia te maken met tal van uitdagende maatschappelijke en ruimtelijke opgaven. Denk aan de gevolgen van klimaatverandering, energietransitie, voedselproductie, bodemdaling en de veranderende vraag naar ruimte. De gemeenten verkennen daarom op lokaal niveau en in regionaal verband met ketenpartners, zoals het hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden en de provincie Utrecht actief deze ontwikkelingen, hoe ze zich manifesteren, welke uitdagingen en dilemma's en kansen ze met zich meebrengen. Er wordt onder andere hard gewerkt aan diverse strategieën (o.a. REP, RES, RAS en POVI) voor onder andere klimaat, energie, economie en mobiliteit. Bovendien zijn alle overheden met de komst van de Omgevingswet in 2021 druk met herijking van het omgevingsbeleid. De gemeenten en de provincie Utrecht geven momenteel vorm aan een omgevingsvisie.

Geen enkele van de genoemde opgaven staat op zichzelf. De verschillende ontwikkelingen leggen allemaal een claim op de ruimte en hebben een grote impact op de fysieke leefomgeving en het oer-Hollandse veenweidelandschap. Het zijn bovendien allemaal opgaven die de bestuurlijke grenzen overschrijden. Opgaven als de energietransitie, klimaatadaptatie, landbouw, recreatie en woningbouw vragen om een integrale en regionale aanpak.

Wij delen daarom uw visie dat het essentieel is om de verschillende opgaven in hun onderlinge samenhang te beschouwen. En om een omslag te bewerkstelligen van sectoraal naar integraal en van lokaal naar regionaal denken en handelen. Wij geloven er bovendien in dat sturen op het regionale schaalniveau de inzet en betrokkenheid bestuurders, politiek, maatschappelijke organisaties, ondernemers en ook burgers kan versterken, stroomlijnen en verbinden voor behoud en ontwikkeling van uw unieke veenweidegebied en de prachtige kernen.

Om hiervoor koers en richting te bepalen helpt het om een gezamenlijk verhaal van de regio en een ruimtelijk perspectief te ontwikkelen. Wij helpen u met onze kennis en ervaring graag met het vormgeven van dit regionaal ontwikkelingsperspectief, een regionale omgevingsagenda, dat als kader en inspiratiebron kan dienen voor diverse lopende en toekomstige trajecten, onder andere in kader van de Omgevingswet. Dat willen we doen aan de hand van een helder en scherp gefaseerd proces.

Eerst brengen we de ontwikkelingen, opgaven en kansen van de verschillende sporen bij elkaar door ze als lagen over elkaar heen te leggen. Op die manier ontstaat er inzicht in waar opgaven en ontwikkelingen op elkaar inspelen, elkaar kunnen versterken en waar uitdagingen en dilemma's ontstaan. Tegelijkertijd verkennen we kansrijke regionale sturings- en ordeningsprincipes, ruimtelijke en beleidsmatige spelregels die richting geven aan overheden en initiatiefnemers. Deze principes zijn nodig om antwoord te kunnen geven op vragen als: welke lijn hanteren we als regio bij het inpassen van energie- en klimaatmaatregelen? Welke afweging maken we bij ruimtevragen in het buitengebied? Waar geven we juist wel of geen ruimte aan nieuwe ontwikkelingen? De analyse en inventarisatie van kansrijke principes leveren de bouwstenen voor de omgevingsagenda.

In een volgende fase gaan we aan de slag met verbinden van de opgaven en het vorm geven aan het regionale verhaal. We creëren drie ontwikkelperspectieven, drie integrale verhaal- en ontwikkellijnen, scenario's, voor de regio Lopikerwaard. Deze perspectieven geven inzicht in de kansen voor regionale samenwerking en samenhang en in de keuzes en dilemma's die voor liggen. De meest kansrijke en gedragen onderdelen daarvan vertalen we tot slot in de regionale omgevingsagenda Lopikerwaard: een inspirerend toekomstverhaal en ruimtelijke strategie voor de regio. Een verhaal waar mensen, ondernemers, ketenpartners en politiek voor willen lopen en in willen investeren, dat prikkelt tot initiatief en dat stevige bouwstenen in inspiratie biedt voor verankering in andere regionale, provinciale of Rijksprogramma's. Daarnaast helpt deze Regionale Omgevingsagenda u om te voldoen aan de verplichting van de Omgevingswet om uw lokale omgevingsvisie en omgevingsbeleid af te stemmen met uw regionale partners.

Om hiertoe te komen is eigenaarschap van en draagvlak voor proces en uitkomst cruciaal. In regionaal verband is dat een extra uitdaging. Op basis van onze ruime ervaring met dergelijke complexe samenwerkingsprocessen tussen overheden en ketenpartners stellen we een proces voor waarin we op bestuurlijk, politiek als ambtelijk niveau in creatieve regionale ontwerpessies samen stapsgewijs vorm gaan geven aan de omgevingsagenda.

3. Organisatie

Regionale samenwerking is een uitdagend proces, dat gebaat is bij helderheid over doelen, rollen en verantwoordelijkheden, fasen, stappen en producten. In onze projecten hebben ervaren dat de kracht daarbij zit in eenvoud, zowel in organisatie, fasering als bij het benoemen van mijlpalen. Hierdoor is het voor alle betrokkenen op elk moment duidelijk wat er van ze wordt verwacht, en op welk punt in het proces ze zich begeven. Daarom stellen we voor te gaan werken binnen de volgende heldere processtructuur met een beperkt aantal overleggremia:

Begeleidings- groep	De begeleidingsgroep is betrokken bij alle processtappen, begeleidt en reflecteert op de tussen- en eindproducten en draagt zorg voor de interne afstemming en voorbereiding van het besluitvormingsproces. Dat vraagt om een brede inzet. Wij stellen voor de begeleidingsgroep te laten bestaan uit een ambtelijk vertegenwoordiging van gemeenten, provincie en waterschap en een projectsecretaris en de opdrachtgever. De begeleidingsgroep komt tijdens dit proces vier keer bij elkaar. Daarnaast is er tijdens het proces intensief contact over de voortgang met de opdrachtgever.
Regionaal Atelier Lopikerwaard	Centraal in het co-creatieproces staan drie interactieve en creatieve ateliers. In de ateliers zullen we gaan werken aan de volgende onderwerpen: <ol style="list-style-type: none">1. Een verkenning van de opgaven, de integraliteit en het gemeenschappelijke toekomstverhaal (Atlas Lopikerwaard 2040)2. Een verkenning van de meekoppelkansen en ontwikkelperspectieven3. Het boven tafel krijgen van de dilemma's en keuzes4. De ontwikkeling van de omgevingsagenda

In deze ateliers werken we stapsgewijs naar het eindproduct toe samen met de relevante professionals van de gemeenten, het waterschap en de provincie. We bouwen de vervolgstappen zo op dat de stappen voor de deelnemers volgbaar zijn en ze concreet kunnen reageren op tussenproducten.

Voor deze ateliers nodigen we de (ambtelijke) experts uit. Indien gewenst kunnen hiervoor ook ketenpartners en stakeholders worden uitgenodigd. De ateliers hebben een interactieve en creatieve opzet, waarin we verschillende werkvormen gaan gebruiken, zoals ontwerpateliers en schets- en canvassessies. Wij zien het als onze rol om deze ateliers in goede banen te leiden en tot concrete resultaten te brengen. We hebben hierin veel ervaring en veel beproefde werkvormen ontwikkeld.

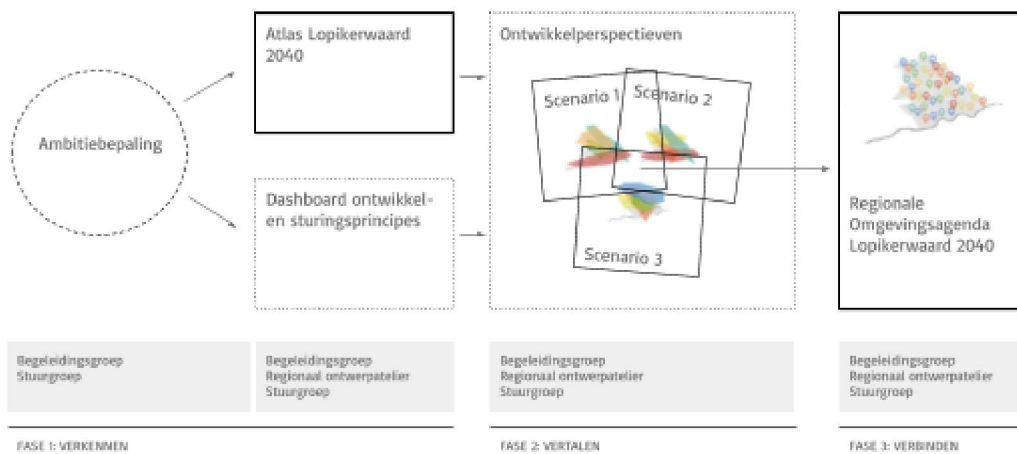
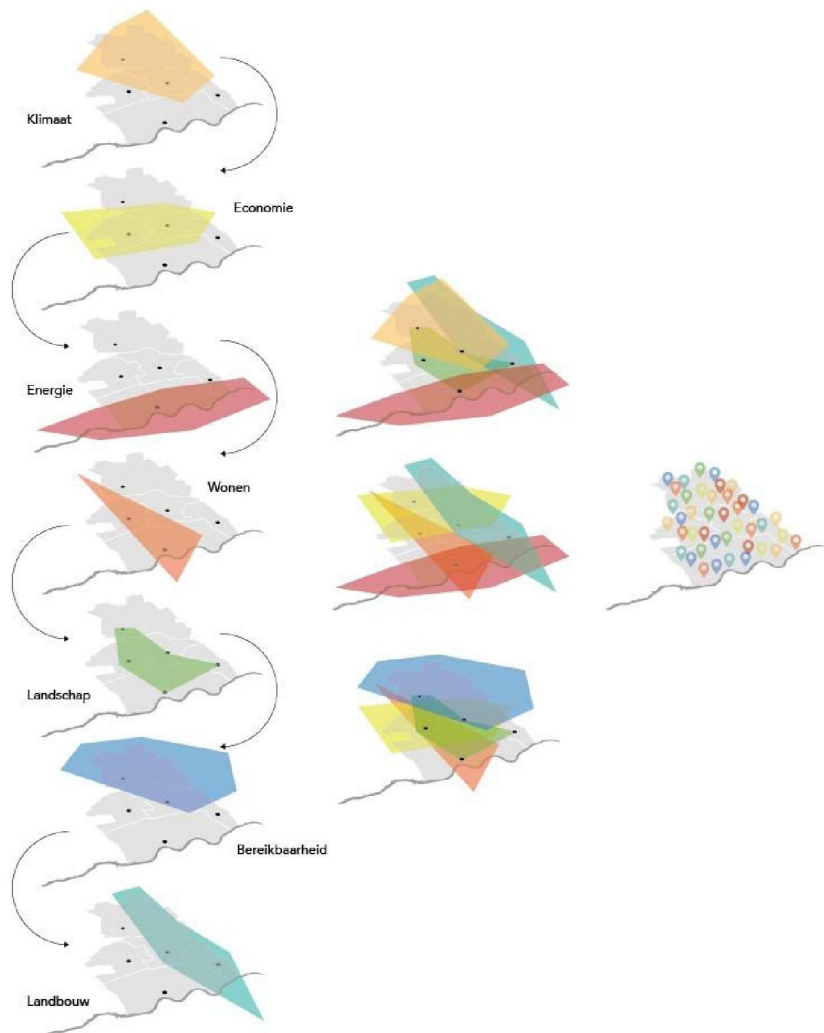
Stuurgroep Regionale samenwerking is een bestuurlijke en politieke uitdaging. Wij stellen voor de bestuurders daarom in alle stappen nauw te betrekken. Dat doen we middels een stuurgroep waarin alle portefeuillehouders van de gemeenten, het waterschap en de provincie plaats zullen nemen. Het is immers belangrijk om ambities en inzet van bestuur op de omgevingsagenda aan de voorkant scherp te stellen. In de verkennings- en vertalingsfase organiseren we daarom een interactieve werksessie met het bestuur. Samen met de begeleidingsgroep kijken we tijdens het proces op welke momenten we de stuurgroep verder willen informeren en betrekken.

Wij zien het als onze rol om de omgevingsagenda en de tussenproducten (zie hieronder) voor u te ontwikkelen (penvoering, redactie, productie) en om op inspirerende wijze alle genoemde bijeenkomsten, van stuurgroep tot de creatieve regionale ateliers voor te bereiden en begeleiden.

4. Proces

Binnen het regionale co-creatieproces onderscheiden we drie fasen: verkennen (analysefase), verbinden (ontwikkelperspectieven) en vertalen (omgevingsagenda); heldere stappen en aantal concrete tussenproducten. Schematisch ziet het proces er als volgt uit:

Schematische weergave ontwikkeling omgevingsagenda Lopikerwaard

De onderstaande fasering en planning is zodanig opgesteld dat de (tussen)resultaten meegenomen kunnen worden in de verschillende (regionale) trajecten, zoals de POVI (input juli 2019, afronding concept januari 2020), REP (bouwstenen september 2019, start uitwerking begin 2020) en RES (startnotitie juni 2019, concept bod november 2019). Dat betekent wel dat de planning krap is en dat het zaak is om in de eerste fase het gezamenlijke proces strak uit te lijnen.

**FASE 1: Verkennen: opgaven en integraliteit in beeld
(mei - september)**

In de eerste fase leggen we de basis onder de integrale benadering van de omgevingsagenda. We brengen bestaande regionale thematische analyses, beleid, ontwikkelingen en de onderlinge verbanden letterlijk in beeld.

Deze fase levert twee concrete producten op:

- Een **Atlas Lopikerwaard 2040**. Deze atlas bevat thematische kaartlagen die voor de Lopikerwaard - op regionale schaal en op strategisch niveau - inzichtelijk maken welke ontwikkelingen op de regio afkomen en waar die zich manifesteren (groe gebiedscontouren). Daarnaast duidt de atlas hoe deze uitkomsten zich verhouden tot bestaand beleid en waar de opgaven, kansen en dilemma's liggen. Deze 'Kaart van Lopikerwaard' kan gezien worden als een moderne versie van de lagenbenadering en geeft een integraal en regionaal beeld van ondergrond (bodem, water), netwerken (verkeer, energie, groen etc.), huidige en toekomstige ontwikkelingen, sectorale ruimteclaims, ontwikkelingen en belangen alsmede een eerste beeld van de meekoppelkansen die mogelijk gecreëerd kunnen worden. Denk daarbij bijvoorbeeld slimme combinaties van voedselproductie, klimaatadaptatie, energieopwekking, lokale economie, innovatie en natuur en recreatie. Zie bijlage voor referenties.
- Een **Dashboard** met kansrijke ontwikkel- en sturingsprincipes voor de Lopikerwaard. Deze ontwikkelprincipes geven richting aan de gewenste ruimtelijke ontwikkeling van de regio. Denk bijvoorbeeld aan richtlijnen voor bebouwing in het agrarisch gebied, het grootschalig opwekken van wind- en zonne-energie in relatie tot landschap en afstand tot de bebouwde omgeving, kaders voor alternatieve ontwikkeling en bebouwing op productie landbouwgrond, in natuurgebieden en aan cultuurhistorische linten, meekoppelkansen langs de hoofdstructuren van provinciale en rijksautowegen, spoor- en waterwegen, en criteria met betrekking tot participatie, draagvlak en lokaal eigenaarschap van ontwikkelingen. Zie bijlage voor referenties.

Deze tussenproducten gebruiken we vroegtijdig in het proces om gezamenlijk - op ambtelijk en bestuurlijk niveau - actief te verkennen wat kansrijke richtingen zijn om verder te ontwikkelen.

Stap 1: Begeleidingsgroep: Project start-up

Week 20

Voor het borgen van draagvlak en gevoel van eigenaarschap voor het eindresultaat en de tussenstappen is het van belang dat opdrachtgevers en opdrachtnemer een gezamenlijke verantwoordelijkheid nemen in het uitvoeren en faciliteren van het proces. Het proces zoals hieronder is geschetst is een eerste raamwerk dat we bij aanvang in gezamenlijkheid verder gaan uitlijnen en uitwerken, ook om het zo goed mogelijk aan te laten sluiten op de verschillende agenda's en besluitvormingsprocessen. We starten het proces daarom met een project start-up met de begeleidingsgroep. Dit is een interactieve bijeenkomst van een dagdeel waarin we gezamenlijk doelen en verwachtingen met betrekking tot het proces vastleggen, bepalen op welke wijze we stakeholders en ketenpartners willen betrekken, stilstaan bij het uitwerkingsniveau van eind- en tussenproducten en de relatie met de lokale en regionale beleids- en visietrajecten en een eerste inhoudelijke verkenning plegen van de inhoudelijke koers. Ook stellen we gezamenlijk een bronnen- en datalijst op die, naast de bestaande basisanalyses, het basismateriaal vormt voor de Atlas Lopikerwaard 2040, de ontwikkelperspectieven en het eindproduct.

Resultaat:

- *Nader ingevulde en gedragen projectplanning en overzicht van acties, verantwoordelijkheden en informatie- en besluitvormingsmomenten*
- *Overzicht van beschikbare bronnen en data voor de Atlas Lopikerwaard 2040*
- *Gezamenlijke ambitiebepaling proces en eindproduct*

Stap 2: Stuurgroep: inventariseren ambities

Week 21

In een eerste stuurgroep bijeenkomst staan we met de bestuurders expliciet stil bij hun ideeën en ambities met betrekking tot de regionale omgevingsagenda. We werken aan de hand van een door ons ontwikkelde interactieve werkvorm met elkaar aan een **Ambitiebepaling**, waarin we zo scherp mogelijk in beeld brengen wat het vertrekpunt en de verwachtingen zijn. Centrale vragen hierbij zijn: *in hoeverre vinden de bestuurders dat de omgevingsagenda als kader kan dienen voor met name lokale beleidstrajecten (omgevingsvisies), initiatieven en afwegingen; hoe kijken de bestuurders aan tegen de rol van besturen, gemeenteraden en stakeholders in het proces, en wat zijn de gemene delers in opvatting over planologische sturing (op de lijn toelatings- en uitnodigingsplanologie).*

In het tweede deel van de bijeenkomst staan we met de bestuurders expliciet stil bij de planning en de manier waarop zij, hun colleges en gemeenteraden betrokken worden in het proces. Dit doen we op basis van het voorstel dat door de begeleidingsgroep in de vorige stap is gemaakt. De projectplanning wordt daarmee vastgesteld.

Resultaat:

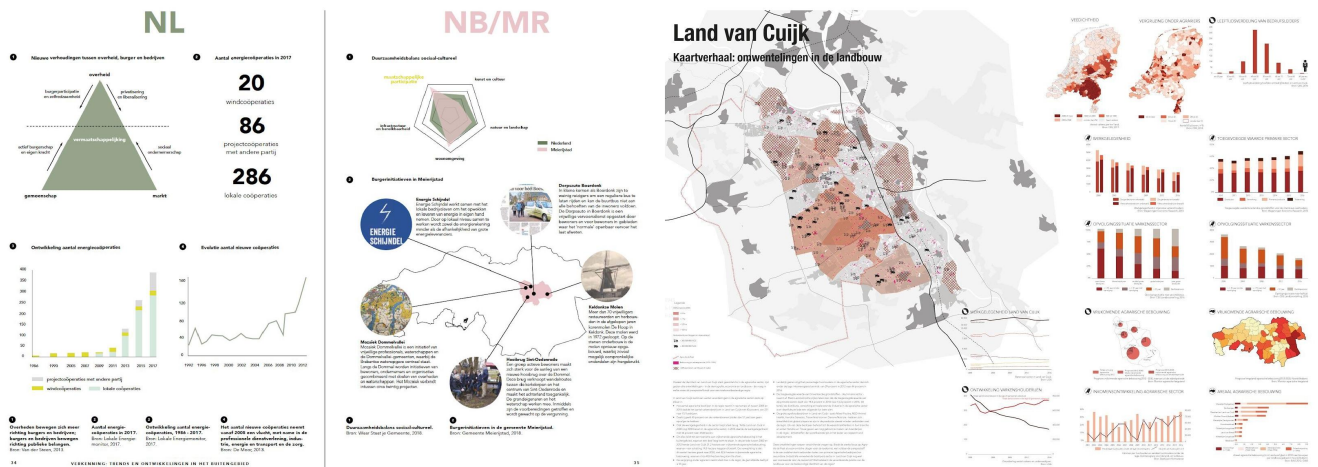
- *Ambitiebepaling regionale omgevingsagenda Lopikerwaard*
- *Vastgestelde projectplanning*

Stap 3: Ontwikkelen Atlas Lopikerwaard 2040 / Dashboard ontwikkel- en sturingsprincipes

Na deze gezamenlijke ambtelijke en bestuurlijke start ontwikkelen we op basis van de geselecteerde analyses, beleid en andere bronnen een eerste concept van de Atlas Lopikerwaard 2040. Deze atlas bevat kaarten die inzicht geven in regionale opgaven en kansen en eventuele hiaten in kennis en inzicht blootleggen. De Atlas Lopikerwaard 2040 bestaat uit:

- Thematische kaartlagen per opgave die - op basis van bestaande analyses en rapporten - inzicht geven in regionale opgaven, trends, kansen en eventuele hiaten in kennis en inzicht. De kaarten geven een integraal en regionaal beeld van huidige en toekomstige ontwikkelingen, sectorale ruimteclaims, conflicterende ontwikkelingen en belangen alsmede een eerste beeld van de meekoppelkansen die mogelijk gecreëerd kunnen worden.
- Duiding van de belangrijkste regionale conclusies aan de hand van een inventarisatie van bestaand en in ontwikkeling zijnd beleid, zoals de rapporten van het regionaal economisch programma (bereikbaarheid, economie, energietransitie, landschap, recreatie en woningmarkt), de regionale energiestrategie, regionale adaptatiestrategie, de lokale omgevingsvisies en provinciale omgevingsvisie.
- Inzicht in het DNA van de regio; de kernwaarden, identiteit en het verhaal van de regio waarmee straks sturing kan worden gegeven aan keuzes en houvast kan worden geboden aan de manier van samenwerken (governance).

Impressie Atlas Lopikerwaard 2040

Ook geven we vorm aan een eerste versie van een overzicht ('**Dashboard**') van kansrijke ontwikkel- en sturingsprincipes, dat inzicht geeft en inspiratie biedt voor de ruimtelijke, sociaal-economische en financiële spelregels en ontwikkelprincipes van de Lopikerwaard. Daarbij betrekken we ideeën uit de fase van de startnotitie en inspirerende voorbeelden uit het land. Deze ontwikkelprincipes doen op hoofdlijnen uitspraak hoe de regio Lopikerwaard keuzes en afwegingen maakt ten aanzien van bepaalde opgaven.

Resultaat:

- *Atlas Lopikerwaard 2040, versie 1*
- *Dashboard ontwikkel- en sturingsprincipes, versie 1*

Stap 4: Regionaal Atelier Lopikerwaard 1

Week 25

In het eerste atelier gaan we middels interactieve werkvormen op basis van de eerste versie van de Atlas Lopikerwaard 2040 en het dashboard met ontwikkel- en sturingsprincipes met elkaar in regionaal verband aan de slag. We denken aan circa 5 beleidsadviseurs per gemeente en provincie en experts van HDSR. We reflecteren op de eerste uitkomsten en verkennen gezamenlijk actief de samenhang, integraliteit en (meekoppel)kansen en brengen op basis daarvan ook dilemma's en keuzes in beeld. Het doel en de opzet van het eerste atelier ziet er op hoofdlijnen als volgt uit:

- Deel 1. Reflectie op en verdieping van de concept Atlas Lopikerwaard 2040, inclusief reflectie op de kernwaarden, identiteit en het verhaal van de regio;
- Deel 2. Verkenning van de samenhang, meekoppelkansen, dilemma's en keuzes;
- Deel 3. Aanscherping dashboard ontwikkel- en sturingsprincipes.

Optioneel kunnen we bestuurders aan het einde van het atelier uitnodigen te reflecteren op de resultaten. We verwerken de oogst van het eerste atelier een tweede versie van de Atlas en het Dashboard.

Resultaat:

- *Atlas Lopikerwaard 2040, versie 2*
- *Dashboard ontwikkel- en sturingsprincipes, versie 2*

Impressie Regionaal Atelier Lopikerwaard

**Stap 5: Stuurgroep: bespreking Atlas Lopikerwaard 2040 en
Dashboard ontwikkel- en sturingsprincipes**
Week 27

We vragen de stuurgroep om inhoudelijk te reflecteren op de tweede versie van de Atlas Lopikerwaard 2040 en Dashboard met ontwikkel- en sturingsprincipes. Daarbij staan we expliciet stil bij een eerste verkenning van ruimtelijke dilemma's, kansen en keuzes, een en ander in relatie de rol van de lokale overheden, de regio en provincie. Deze zullen we in de volgende fase nader uitwerken. De uitkomsten verwerken we in beide documenten. Wij adviseren om aan de hand van deze twee documenten en de planning het bestuur van alle overheden en waterschap te informeren en bij te praten.

Resultaat:

- *Bestuurlijk gedragen Atlas Lopikerwaard 2040*
- *Bestuurlijk gedragen Dashboard met ontwikkel- en sturingsprincipes*

**Stap 6: Ambtelijk begeleidingsgroep: afronden Atlas Lopikerwaard 2040
voorbereiding ambtelijke en politiek informatieronde**
Week 35

We bespreken de uitkomsten van de bestuurlijke overleggen en de vertaling daarvan in de definitieve versie van de Atlas Lopikerwaard 2040 met de ambtelijke begeleidingsgroep. We bereiden samen de volgende fase en radenconferentie voor.

Resultaat:

- *Atlas Lopikerwaard 2040*
- *Agenda en uitnodiging radenconferentie*

Stap 7: Presentatie Atlas Lopikerwaard 2040 op de radenconferentie
Week 42

We presenteren de Atlas Lopikerwaard 2040 op de volgende radenconferentie. We gaan met de raden in gesprek over de duiding en gevolgen van de uitkomsten en doen een eerste verkenning met elkaar naar mogelijke ontwikkelperspectieven. Deze nemen we mee in de volgende fase van het proces.

Optioneel zouden we deze bijeenkomst breder kunnen trekken naar een regioconferentie en ook bewoners en ondernemers uit de regio kunnen uitnodigen.

**FASE 2: Vertalen: Ontwikkelperspectieven Lopikerwaard 2040
(September - Oktober)**

In deze fase gaan we de vertaling maken van de Atlas en het Dashboard naar drie integrale ontwikkelperspectieven. Daarbij brengen we de integrale samenhang van opgaven, kansen, ruimtelijke dilemma's en keuzes in beeld.

Stap 8: Ontwikkelen Ontwikkelperspectieven Lopikerwaard 2040

We maken de vertaling van de gelaagde Atlas Lopikerwaard 2040 naar drie integrale toekomstperspectieven voor de Lopikerwaard. Deze drie inspirerende en tastbare toekomstverhalen geven richting aan de mogelijke ontwikkeling van de Lopikerwaard. Vanuit het Dashboard maken we een vertaling naar een ontwikkelstrategie die past bij de opgaven en houvast biedt voor ruimtelijke strategieën, afwegingskaders en omgevingswaarden. De dilemma's en keuzes die hieruit voortkomen lichten we bondig toe in de notitie dilemma's en keuzes. Denk aan dilemma's met betrekking tot

landschappelijke kwaliteit en de energietransitie en schaalvergroting van de landbouw, bodemdaling en bebouwing, etc.

Resultaat:

- *Ontwikkelperspectieven Lopikerwaard 2040, versie 1*
- *Notitie dilemma's en keuzes, versie 1*

Stap 9: Regionaal Ontwerpatelier Lopikerwaard 2
Ontwikkelperspectieven Lopikerwaard 2040
Week 38

In het tweede interactieve ontwerpatelier Regionaal Atelier Lopikerwaard gaan we met de gemeenten, provincie en HDSR aan de slag met de ontwikkelperspectieven en de dilemma's en keuzes. Op basis van de uitkomsten worden de Ontwikkelperspectieven en de notitie met dilemma's en keuzes aangescherpt en aangeboden aan de stuurgroep.

Resultaat:

- *Ontwikkelperspectieven Lopikerwaard 2040, versie 2*
- *Notitie dilemma's en keuzes, versie 2*

Stap 10: Stuurgroep: Ontwikkelperspectieven Lopikerwaard 2040
Week 41

De stuurgroep reflecteert op de Ontwikkelperspectieven Lopikerwaard 2040 en wordt gevraagd stelling te nemen in de gewenste ontwikkelrichting. In het tweede deel staan we gezamenlijk stil bij de notitie met dilemma's en keuzes, waarbij we de vraag centraal stellen waar lokale verantwoordelijkheden liggen en waar regionale afstemming en samenwerking gewenst is. We sluiten af met een oefening om te komen tot een raamwerk voor de regionale omgevingsagenda. De uitkomsten tekenen we op in een bondige notitie welke samen met de eerste versie van de ontwikkelperspectieven geagendeerd kunnen worden voor de colleges/besturen.

Stap 11: Ambtelijke begeleidingsgroep: van Ontwikkelperspectieven naar
Regionale Omgevingsagenda Lopikerwaard 2040
Week 42

In deze uitgebreide ambtelijke begeleidingsgroep stellen we de Ontwikkelperspectieven vast en zetten de we gezamenlijk de eerste stap richting de regionale Omgevingsagenda. De uitkomst is een inhoudsopgave, outline en eerste schets van de regionale omgevingsagenda. In het tweede deel van de bijeenkomst bereiden we gezamenlijk de

bestuurlijke besluitvorming voor en leggen die vast in een notitie, planning en in werkspraken.

Resultaat:

- *Ontwikkelperspectieven Lopikerwaard 2040, versie 2*
- *Schets Regionale Omgevingsagenda Lopikerwaard 2040*
- *Notitie afstemming en besluitvorming gemeenten*

FASE 3: Verbinden: Regionale Omgevingsagenda Lopikerwaard (November - December)

In deze fase destilleren we uit de Ontwikkelperspectieven uiteindelijk de Regionale Omgevingsagenda Lopikerwaard 2040; een inspirerend en krachtig ruimtelijk perspectief voor de regio, met strategie en sturingsprincipes. Ondanks dat deze Omgevingsagenda het eindproduct is van een interactief en co-creatief proces met verschillende partijen, waarin we zowel ambtelijk, bestuurlijk als met de gemeenteraden op verschillende momenten over inhoud, ambities en uitwerkingsniveau van gedachten wisselen, zal in deze agenda - al dan niet in alternatieve vorm of opzet - worden opgenomen:

- Analyse: een integraal en regionaal analyse van ontwikkelingen en meekoppelkansen
- Lopikerwaard 2040; vertaling van ambities en kansen in visie op gewenste regionale ontwikkeling
- Regionale Kernopgaven
- Regionale ontwikkelingskaart
- Vormgeven aan gebiedsgericht maatwerk (uitwerking ontwikkelprincipes, mogelijk ook gebiedsuitwerkingen en lokale dashboards als opmaat voor afwijkende lokale omgevingswaarden)
- Eerste aanzet tot governance: globale doorvertaling van de agenda in beleid en projecten (denk aan strategisch programma's, fondsvorming, sleutelprojecten, etc.)

Stap 12: Ontwikkelen Regionale Omgevingsagenda Lopikerwaard

We bundelen de resultaten uit de vorige fasen tot een eerste versie van een compacte omgevingsagenda. Daarnaast schetsen we een eerste inzicht in de instrumenten en samenwerkingsvormen die passen bij het gezamenlijke toekomstbeeld en de ontwikkelrichtingen van Lopikerwaard. Een inzicht dat u helpt om in verschillende regionale verbanden regie te pakken en actief te sturen op uw ambities, bijvoorbeeld aan de gesprekstafel over de regionale energiestrategie.

Resultaat:

- *Regionale Omgevingsagenda Lopikerwaard, versie 1*

Stap 13: Regionaal Ontwerpatelier Lopikerwaard 3

Regionale omgevingsagenda

Week 45

In het laatste regionale ontwerpatelier werken we gezamenlijk op interactieve wijze aan de uiteindelijke versie van de omgevingsagenda. We staan stil bij de vertaalslag van ontwikkelperspectieven naar omgevingsagenda en de inhoudelijke uitwerking ervan. De uitkomsten vertalen we in een tweede versie van de omgevingsagenda.

Resultaat:

- *Regionale Omgevingsagenda Lopikerwaard, versie 2*

Stap 14: Begeleidingsgroep 4: afronden eindproduct

Week 46

In het laatste begeleidingsgroep leggen we de laatste hand aan de regionale omgevingsagenda Lopikerwaard en bereiden we gezamenlijk het besluitvormingsproces voor. Indien gewenst bereiden we deze begeleidingsgroep uit met enkele experts en adviseurs van alle gemeenten.

Resultaat:

- *Regionale Omgevingsagenda Lopikerwaard, versie 3*

Stap 15: Stuurgroep 3: Regionale Omgevingsagenda Lopikerwaard

Week 47

In het laatste stuurgroep bieden we de regionale Omgevingsagenda Lopikerwaard ter voorlopige vaststelling en besluitvorming aan.

Resultaat:

- *Regionale Omgevingsagenda Lopikerwaard*

Stap 16: Presenteren Regionale Omgevingsagenda Lopikerwaard op radenconferentie

Week 49

We presenteren de uiteindelijke Regionale Omgevingsagenda Lopikerwaard op de Radenconferentie. Na de radenconferentie kan de definitieve versie worden geagendeerd voor de bestuurlijk en politieke besluitvorming en bekrachtiging.

Optioneel zouden we deze bijeenkomst breder kunnen trekken naar een regioconferentie en ook bewoners en ondernemers uit de regio kunnen uitnodigen.

5. Projectteam

Voor dit bijzondere project hebben we een breed projectteam met verschillende specialisten samengesteld, waaronder de landschapsarchitecten van Flux, een bureau met complementaire ervaring op het gebied van regionaal ontwerpend onderzoek.

ADVISEURS RUIMTELIJKE ONTWIKKELING

Sjors de Vries

Strateeg ruimtelijke
ontwikkeling /
Omgevingswet
RUIMTEVOLK

**Bram van den
Groenendaal**

Adviseur ruimtelijke
ontwikkeling
RUIMTEVOLK

Robbin Knuivers

Adviseur
Omgevingswet
RUIMTEVOLK

ONDERZOEK- EN ONTWERPTEAM

Anne Seghers
Stedenbouwkundige
RUIMTEVOLK

Pieternella Aten
Stedenbouwkundig
ontwerper
RUIMTEVOLK

Gerwin de Vries
Landschapsarchitect
Flux Landscape
Architecture

Jonas Papenborg
Landschapsarchitect
Flux Landscape
Architecture

6. Benodigde capaciteit en middelen

U heeft aangegeven in dit stadium een behoefte te hebben aan inzicht in capaciteitsbehoefte per partij. Uitgaande van de gemiddelde inzet van 5 strategische of beleidsadviseurs per gemeente per atelier (inclusief voorbereiding en nazorg) en structurele inzet van een vertegenwoordiger in de begeleidingsgroep en stuurgroep wordt de ambtelijke inzet voor dit traject per gemeente en provincie respectievelijk ingeschat op 35-40 dagdelen totale inzet voor de ateliers (inclusief voorbereiding en nazorg) en aanvullend circa 15-20 dagdelen voor de begeleiding; in totaal 50-60 dagdelen. De verwachte inzet voor het waterschap wordt geraamd op in totaal 20-25 dagdelen. Daarnaast is er een budget nodig voor secretariaat en faciliteiten van het proces, zoals vergadergelegenheid.

Bijlage: referenties

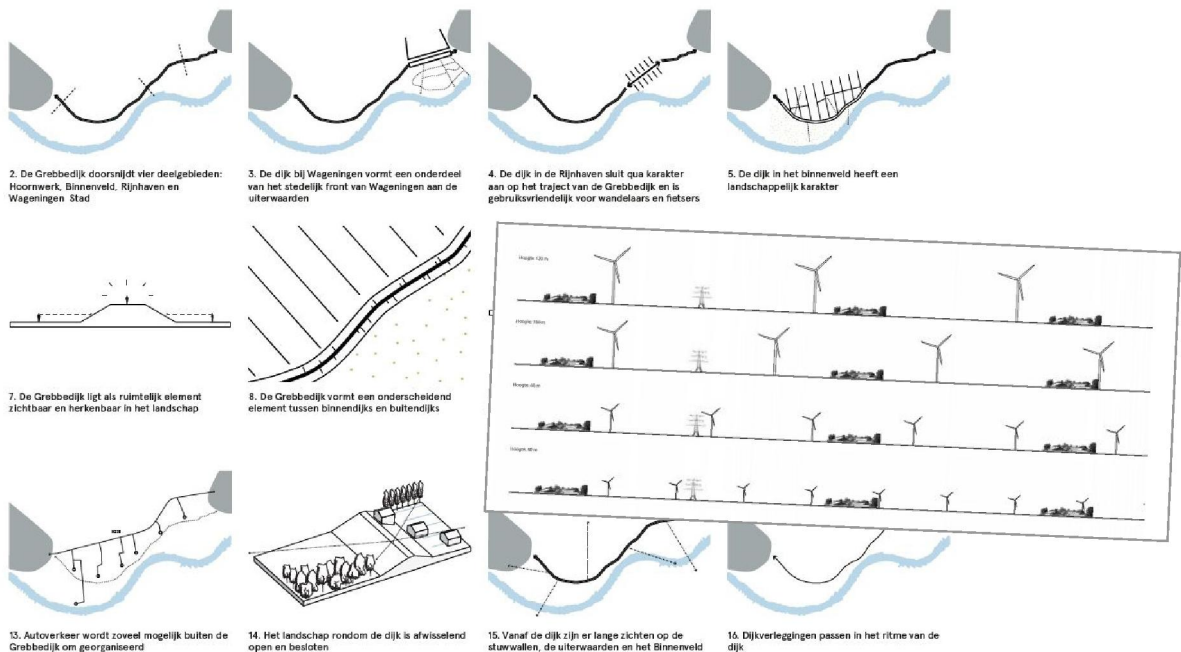
Referenties Atlas

Enkele referenties kaarten atlas en moderne lagenbenadering (o.a. ondergrond (bodem, water), netwerken (verkeer, energie, groen etc.) in de Lopikerwaard dus aangevuld met inzicht in huidige en toekomstige ontwikkelingen en ruimtedaclaims en eerste beeld van de meekoppelkansen die mogelijk gecreëerd kunnen worden. (Voorbeeld Grebbedijk).

Referenties dashboard ontwikkelprincipes

Referentie ruimtelijke ontwikkelprincipes.

Referenties scenario's / omgevingsagenda

Visie natuurlijke leefomgeving Hart van Holland / Watervisie Hoogheemraadschap Delfland

